

Gymnasieelever vil det samme på tværs af etniske skel

Gymnasieelever, der ikke er født i Danmark, har nogenlunde det samme syn på, hvad de fagligt og socialt skal have ud af at gå på gymnasiet, som deres kammerater med pæredanske forældre. Der er dog mindre forskelle, som det er vigtigt at tale om i klasseværelset, mener forskere.

Af **Mikkel Kamp**

Mogadishu. Marrakech. Malling. Elever i danske gymnasier kan være født vidt forskellige steder i verden, og netop elever med forskellig etnisk baggrund har fyldt i debatten om danske gymnasier. Her er der ofte fokus på forskelle, men når det kommer til deltagelse i undervisningen og en række andre faktorer, som har betydning for elevernes faglighed, er der er ikke nævneværdig forskel på gymnasieelever, der er født i Danmark og deres kammerater, som er kommet til senere. De vil både lære og være en del af det sociale liv.

Sådan lyder den overordnede konklusion på en særkørsel af landets hidtil største datasæt om, hvordan gymnasieelever oplever at gå i gymnasiet. Disse data giver altså ikke noget undervisningsmæssigt argument for at dele gymnasieelever efter etnisk oprindelse, som det har været foreslået, fortæller Ane Qvortrup, der er ph.d. og lektor i uddannelsesvidenskab og almindidaktik ved Syddansk Universitet og leder af projektet bag det store datasæt.

”Eleverne er blandt andet blevet spurgt, om de var glade for at gå i folkeskolen, om de er glade for gymnasiet, om de kan koncentrere sig, hvordan de klarer sig, og hvordan de oplever det sociale og det psykiske miljø. Generelt har vi i vores uddannelsessystem aldrig differentieret på grund af etnicitet. Havde der været store forskelle i forhold til deres hensigter med at gå i gymnasiet eller deres måde at indgå i læringsaktiviteter, kunne det måske være et argument for at dele elever op efter etnicitet, men der er ikke nogen signifi-

kant forskel – hverken i forhold til sociale eller faglige aktiviteter,” siger Ane Qvortrup.

Samtidig oplever de tosprogede elever heller ikke deres egne faglige evner som anderledes end den samlede elevgruppe.

”Det kunne også være en væsentlig begrundelse for at arbejde med en fordelingsnøgle i forhold til eleverne, da vi ved, at en faglig tro på sig selv er afgørende for det faglige arbejde, men her er der altså heller ingen forskelle,” siger Ane Qvortrup.

Ane Qvortrup afviser ikke, at det kan gå ud over sammenhængskraften i en klasse eller skole, at mange elever har en anden etnisk baggrund.

”Men det er helt afgørende, at vi vidensbaseret når til bunds i, hvad problemet reelt er frem for at forsøge at løse det ved at indføre kvoter. Der er problemer med at afkode kravene og forventningerne i gymnasiet – for eksempel i forhold til skriftlige generer og det faglige niveau – men det gælder i ligeså høj grad for etnisk danske elever, og derfor vil det ikke ændre noget at indføre fordelingsnøgler på netop etnicitet. Men dataene kan åbne mulighed for en kvalificeret dialog om, hvad de oplevede problemer bunder i, og det er et godt sted at starte. Går man vidensbaseret til værks, kan man måske håndtere nogle af udfordringerne i forhold til sammenhængskraften, for vi ved fra den store indsats på inklusionsområdet i forhold til børn med handicap, at det er en langvarig indsats, men at noget af det værste, man kan gøre, er at sætte dem i bås og sige, at de er inkluderede. Og det er det, man nu gør med elever med anden etnisk baggrund end dansk, når man taler om dem som problemet, fremfor at tale om det, problemet består i,” siger Ane Qvortrup.

Går mindre op i lektier

Som udgangspunkt havde undersøgelsen ikke noget med etnicitet at gøre, men elevernes etniske baggrund er registreret.

”Sammen med 11 andre forskere undersøger jeg gymnasiet i dets aktuelle situation. Der er sket mange forandringer de seneste år – reformer, modernisering, nye elevfordelinger og et ændret elevgrundlag. Vi gennemfører henover de næste fire år både kvantitative og kvalitative undersøgelser og får dermed solid viden. En af fokuseringerne handler om elevernes oplevelse af at gå i gymnasiet, og vi har lige gennemført den første kvantitative undersøgelse med besvarelser fra 6.623 elever,” fortæller Ane Qvortrup.

Hun lavede en særkørsel af undersøgelsens første resultater, fordi hun blev inviteret til at deltage i et program på DR P1.

”Jeg ville se, om der kunne identificeres undervisningsmæssige forskelle, som kan begrunde nye fordelinger af antallet af elever med en anden etnisk baggrund,” fortæller hun.

Ud fra datamaterialet havde forskerne mulighed for at differentiere på to måder, nemlig ud fra om de unge selv er født i Danmark, eller om deres forældre er født i landet. Forskerne valgte at undersøge eleverne, som ikke selv er født i Danmark, fordi de vurderede, at der her var størst mulighed for at modbevise hypotesen om, at der ikke var nogen nævneværdig forskel på de to grupper.

Hypotesen blev som nævnt ikke modbevist. Der er dog, hvad Ane Qvortrup kalder ”antydninger af mulige forskelle,” fordi der er små forskelle på enkelte aktiviteter. De ser dog ikke ud til at have stor betydning for den måde, eleverne ellers svarer på.

”De to grupper vægter betydningen af lektier, at være aktive i timerne og evaluering lidt forskelligt. Gruppen, der er født i Danmark, finder det en smule vigtigere end den anden gruppe. Det kan antyde, at der er kulturelle forskelle i forhold til at afkode værdien og vigtigheden af disse aktiviteter. Svarene viser, at de ikke etnisk danske elever har sværere ved at trække på deres skriveerfaringer fra folkeskolen. Når de får feedback har de sværere ved at afkode, at læreren er i gang med at hjælpe dem. Det kan naturligvis påvirke fagligheden på sigt. Man kan dog spørge, om det er et argument for en anden fordeling, eller om det blot er noget, man skal være opmærksom på at hjælpe dem med. Jeg hælder til det sidste – ikke mindst i lyset af at forskellene er meget små,” siger Ane Qvortrup.

Lidt bagud sprogligt

Bolette Moldenhawer er lektor på Institut for Medier, Erkendelse og Formidling på Københavns Universitet. For omkring seks år siden gennemførte hun en sammenlignende undersøgelse mellem to danske og to

svenske gymnasier, hvor hun fokuserede på inklusions- og eksklusionsprocesser.

Hun fulgte to klasser i Malmø og to i Københavnsområdet, og ingen udtrykte, at deres egen eller klassekammeraternes etniske baggrund var et problem.

Nogle af de unge med anden etnisk baggrund, syntes dog selv, at de var en smule bagud fagligt.

”Det var en problematik for dem, om de kunne lære de sproglige og uddannelsesmæssige koder. De kunne se deres danske kammerater gebærde sig i klasseværelset, og de syntes, at de nogle gange havde svært ved rent sprogligt at markere sig på samme måde. De syntes ikke, at de havde lige så avanceret sprogbrug, men det er jo noget af det, man arbejder med at udvikle i gymnasiet,” siger hun.

Selvom den etniske baggrund ikke blev omtalt som et problem, var de unge alligevel bevidste om, at nogle har anden baggrund end andre.

”De spillede på det og gjorde nogle gange lidt grin med det. Det skete for eksempel, hvis eleverne skulle lave gruppearbejde, der handlede om islam, og de

BOLETTE MOLDENHAWER OM KVOTER OG FREDAGSBAR

Mange vil nok mene, at det store spørgsmål er, at hvis ikke der gøres noget, så får vi nogle gymnasier, hvor elever med anden etnisk baggrund samler sig, og andre hvor ”de hvide” går. Hvordan skal den problemstilling adresseres?

”Et pragmatisk svar er, at det er svært at forholde sig forskningsmæssigt til et udpræget politisk formuleret problem, der præger og bekymrer de gymnasierektorer, som er bange for at miste de ’gode elever’ (dvs. hvide elever) på bekostning af et voksende antal ’sorte elever’ (dvs. dårlige elever).

Svaret er, at uanset hvilke tiltag der foreslås, er det tiltag, der alene anerkender ’de hvide elevers’ ret til frit at vælge gymnasium. ’De sortes’ gymnasievalg skal omvendt reguleres og sanktioneres. Da en sådan praksis er åbenlys forskelshandling, skal den også – hvis den iværksættes – adresseres som dette.”

Man hører ofte etnisk danske gymnasieelever sige, at deres klassekammerater med anden etnisk baggrund ikke kommer med i fredagsbaren eller til gymnasiefesten. Er det ikke et problem?

”Jeg har i min forskning ikke haft selvstændigt fokus på, om og hvordan de unge problematiserer elevgruppens deltagelse i fredagsbarer og fester.

I stedet for at svare på spørgsmålet, vil jeg opfordre til at overveje, hvad det betyder at stille et spørgsmål som dette. Hvad betyder det for vores opfattelse af den danske gymnasiekultur, hvis den ikke kan rumme unge, der ikke prioriterer at deltage i sociale arrangementer forbundet med alkohol? Hvilke unge skal udgøre normen for den ”rigtige” gymnasieelev?

Hvad ville reaktionen være, hvis man i stedet stillede spørgsmålet: Er det et ”problem,” når elever med anden etnisk baggrund siger, at de ikke prioriterer at deltage i fredagsbar, men foretrækker sociale arrangementer uden alkohol,” spørger Bolette Moldenhawer.

”Jeg vil hellere tale om, hvad det betyder, at vi taler så meget om at dele op ud fra etnicitet. Jeg tror, at vi skaber et problem ved at tale om etnicitet som et problem.”

Ane Qvortrup

etniske elever blev fordelt ud, så der var en i hver gruppe, selv om lærerne sagde, at det var tilfældigt. Det kommenterede de,” siger lektoren.

Netop forskellene omtaler Bolette Moldenhawer som en fordel.

”Der er en vigtig socialisering i, at eleverne lærer at omgås forskelle. De lærte en masse om, hvad det vil sige at være elev i en gymnasieskole ved at indgå i faglige og sociale interaktioner på tværs af blandt andet kulturelle normer og køn,” siger hun.

Et eksempel er, at eleverne snakkede om sort arbejde, fordi der på det tidspunkt var en offentlig debat om, at der var en overrepræsentation af folk med anden etnisk baggrund blandt folk, der arbejdede sort.

”Eleverne snakkede både om deres holdninger til det, men også om, hvorvidt det var rimeligt, at nogle unge i højere grad bliver mistænkt for at lave sort arbejde, fordi de har den baggrund, som de har. Den slags diskussioner er gode. Eleverne skal have noget ud af hinanden og have den type diskussioner. Det er en måde for teenagere at lære om samfundet på,” siger Bolette Moldenhawer.

Diskussionerne er afgørende for, at der kan komme et positivt udbytte af, at der er flere kulturer til stede i et klasseværelse.

”Sammenligner man de danske og svenske elever, så var der den forskel, at man i Danmark udtrykte sig mere direkte om hinanden. Når jeg interviewede de svenske elever på tomandshånd, kom forskellene frem, men i Danmark var det mere åbenlyst i dagligdagen. Jeg konkluderede, at forskellene i de danske klasser i højere grad var til forhandling. De kunne øve sig i at finde en balance for, hvordan man omgås hinanden, mens det for de svenske indvandrere var sværere at føle sig anerkendt, fordi de ikke talte om forskellene,” fortæller Bolette Moldenhawer.

Fokuser på hvad der sker

Både Ane Qvortrups datamateriale og Bolette Moldenhawers forskning peger på, at der ikke er grundlæggende forskelle på, om gymnasieelever er født i Danmark eller et andet land.

Der er små forskelle, men det er ikke et problem, og slet ikke et argument for at dele dem op efter etnisk baggrund, mener Ane Qvortrup.

”Jeg vil hellere tale om, hvad det betyder, at vi taler så meget om at dele op ud fra etnicitet. Jeg tror, at vi skaber et problem ved at tale om etnicitet som et problem,” siger Ane Qvortrup.

Bolette Moldenhawer er enig.

”Jeg synes, man skulle bruge tid på at beskæftige sig med, hvad der sker i interaktionen mellem de unge i stedet for det hysteri om, at der er for mange indvandrere. Man vil jo gerne have, at de unge med anden etnisk baggrund går i gymnasiet,” siger hun.

Bolette Moldenhawer efterlyser en pointe i debatten om at opdele elever.

”Det er vigtigt, når man tager denne problematik op, at alle unge og alle mennesker i det hele taget søger sammen med nogen, der ligner dem selv. Det er en slags naturtilstand, men når man er indvandrer, er det tilsyneladende et problem. Al forskning viser dog, at det kun gør tingene værre, når man laver stigma af en bestemt gruppe. Men det er et svært synspunkt at komme igennem med,” siger Bolette Moldenhawer.

Det betyder ikke, at alt er godt, og at man skal fortie problemer.

”Det er svært for nogle, men så skal man finde ud af, hvordan det er svært for dem. Man skal tale om, hvordan man skaber et rum, hvor man kan holde fast i det faglige niveau og samtidig rumme alle. Det kan man godt gøre uden at tale om, at nogle er indvandrere, og andre ikke er,” siger lektoren fra Københavns Universitet. ●

Ane Qvortrup er lektor i uddannelsesforskning og didaktik ved Institut for Kulturvidenskaber på Syddansk Universitet, og leder af et 4-årig forskningsprojekt, der blandt andet undersøger, hvordan 6.623 elever oplever at gå i gymnasiet.

Bolette Moldenhawer er lektor på Institut for Medier, Erkendelse og Formidling på Københavns Universitet. Har blandt andet gennemført en sammenlignende undersøgelse mellem to danske og to svenske gymnasier og forsket i politisk historie om kategoriseringer, klassifikationer og interventioner over for ”indvandrerer.”

LÆS MERE PÅ GYMNASIEFORSKNING.DK

📖 **I Danmark er jeg født – etniske minoritetsunge i bevægelse:** Flemming Mikkelsen, Malene Fenger-Grøndahl & Tallet Shakoor

📖 **Et frit valg? Unges overgang fra grundskole til ungdomsuddannelserne – om danske unge og unge fra etniske minoriteter:** Jill Mehlbye, Pauline Hagensen & Tue Halgreen